

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (második tanács)

2014. július 10.*

„Előzetes döntéshozatal iránti kérelem — Építési beruházásra irányuló közbeszerzési szerződések — 93/37/EGK irányelv — A még el nem készült épületek »bérbeadására irányuló egyoldalú kötelezettségvállalás« — Jogerős nemzeti bírósági határozat — A jogerő elvének a terjedelme uniós joggal összeegyeztethetetlen helyzetben”

A C-213/13. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Consiglio di Stato (Olaszország) a Bírósághoz 2013. április 23-án érkezett, 2013. január 11-i határozatával terjesztett elő az előtte

az **Impresa Pizzarotti & C. SpA**

és

a **Comune di Bari**,

a **Giunta comunale di Bari**,

a **Consiglio comunale di Bari**

között,

a **Complesso Residenziale Bari 2 Srl**,

a **Commissione di manutenzione della Corte d'appello di Bari**,

Giuseppe Albenzio, commissario ad actaként eljárva,

a **Ministero della Giustizia**,

a **Regione Puglia**

részvételével

folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (második tanács),

tagjai: R. Silva de Lapuerta tanácselnök, K. Lenaerts (előadó), a Bíróság elnökhelyettese, J. L. da Cruz Vilaça, G. Arestis és J.-C. Bonichot bírák,

* Az eljárás nyelve: olasz.

főtanácsnok: N. Wahl,

hivatalvezető: A. Impellizzeri tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2014. február 27-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- az Impresa Pizzarotti & C. SpA képviseletében R. Mastroianni, D. Vaiano és F. Lorusso avvocati,
- a Comune di Bari képviseletében A. Loiodice, I. Loiodice és R. Lanza avvocati,
- az olasz kormány képviseletében G. Palmieri, meghatalmazotti minőségben, segítője P. Gentili avvocato dello Stato,
- a német kormány képviseletében T. Henze és J. Möller, meghatalmazotti minőségben,
- az Európai Bizottság képviseletében L. Pignataro-Nolin, valamint Tokár A. és A. Aresu, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2014. május 15-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az építési beruházásra, az árubeszerzésre és a szolgáltatásnyújtásra irányuló közbeszerzési szerződések odaítélési eljárásainak összehangolásáról szóló, 2004. március 31-i 2004/18/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 134.; 114. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 7. kötet, 132. o.) értelmezésére, valamint a jogerő elvének egy uniós joggal összeegyeztethetetlen helyzetben fennálló terjedelmére vonatkozik.
- 2 E kérelmet az Impresa Pizzarotti & C. SpA (a továbbiakban: Pizzarotti) és a Comune di Bari, a Giunta comunale di Bari és a Consiglio comunale di Bari között egy arra irányuló piackutatási hirdetmény közzétételét követően folyamatban lévő eljárásban terjesztették elő, hogy az olasz igazságszolgáltatás számára egyetlen új, a Bariban (Olaszország) található valamennyi bíróságot magában foglaló székházat hozzanak létre.

Jogi háttér

A 92/50/EGK irányelv

- 3 A szolgáltatásnyújtásra irányuló közbeszerzési szerződések odaítélési eljárásainak összehangolásáról szóló, 1992. június 18-i 92/50/EGK tanácsi irányelv (HL L 209., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 1. kötet, 322. o.) 1. cikkének a) pontja a következőképpen rendelkezik:

„Ennek az irányelvnek az alkalmazásában:

- a) **szolgáltatásnyújtásra irányuló közbeszerzési szerződés: egy szolgáltató és egy ajánlatkérő közötti visszterhes írásbeli szerződés a következők kivételével:**

[...]

- iii. földnek, meglévő épületnek vagy más ingatlannak bármilyen pénzügyi eszköz segítségével történő megvásárlására vagy bérlésére, vagy az ezekkel kapcsolatos jogokra vonatkozó szerződés [...]

[...]

A 93/37/EGK irányelv

- 4 **Az építési beruházásra irányuló közbeszerzési szerződések odaítélési eljárásainak összehangolásáról szóló, 1993. június 14-i 93/37/EGK tanácsi irányelv (HL L 199., 54. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 2. kötet, 163. o.) 1. cikkének a) pontja az „építési beruházásra irányuló közbeszerzési szerződéseket” ezen irányelv alkalmazásában a következőképpen határozta meg: „olyan visszterhes szerződés, amely írásban [...] az ajánlattevő és a b) pontban meghatározott valamely ajánlatkérő között, a II. mellékletben említett tevékenységek egyikéhez kapcsolódó építési beruházás, vagy alább a c) pontban meghatározott építmény kivitelezésére, vagy kivitelezésére és tervezésére együtt, vagy az ajánlatkérő által meghatározott követelményeknek megfelelő építmény bármilyen eszközzel történő kivitelezésére [jön létre]”.**
- 5 Az említett irányelv II. mellékletében említett tevékenységek között az „Építés és mélyépítés” elnevezésű 50. osztály alatt szerepelnek az „[á]ltalános építési és mélyépítési munkák (további részletezés nélkül)” (500.1. alcsoport), valamint a „[l]akások, irodaházak, kórházak és egyéb, lakó-, illetve nem lakóépületek építése” (501. csoport).

A 2004/18 irányelv

- 6 2004/18 irányelv 1. cikkének (2) bekezdése a következőképpen rendelkezik:
  - „a) »Közbeszerzési szerződés«: egy vagy több gazdasági szereplő és egy vagy több ajánlatkérő szerv által írásban megkötött visszterhes szerződés, amelynek tárgya az ezen irányelv szerinti építési beruházás kivitelezése, vagy áru szállítása, vagy szolgáltatás nyújtása.
  - b) »Építési beruházásra irányuló közbeszerzési szerződés«: olyan közbeszerzési szerződés, amelynek tárgya az I. melléklet szerinti tevékenységek valamelyikéhez kapcsolódó építési projekt vagy egy építmény kivitelezése, illetve kivitelezése és tervezése együtt, vagy az ajánlatkérő szerv által megállapított követelményeknek megfelelő építmény bármilyen eszközzel, illetve módon történő kivitelezése. [...]

[...]

- 7 Ezen irányelv „Különleges kizárások” című 16. cikke alapján:

„Ez az irányelv nem alkalmazható azokra a szolgáltatásnyújtásra irányuló közbeszerzési szerződésekre, amelyek tárgya:

- a) a föld, meglévő épületek vagy egyéb ingatlan, illetve az arra vonatkozó jogok bármely pénzügyi eljárással történő megvásárlása vagy bérlése; [...]

[...]

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 8 A Comune di Bari 2003. augusztus 14-én egy „piackutatási” hirdetményt tett közzé, amely a Bariban található valamennyi bíróság befogadására alkalmas és megfelelő, egyetlen új székház lehető legrövidebb időn belül történő megvalósítására irányult. E hirdetményt 2003. augusztus 23-án közzétették többek között az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* (HL S 161).
- 9 E hirdetmény előírta, hogy az ajánlattevőknek vállalniuk kell azt, hogy a tervezett építési munkálatokat 2003. december 31. előtt megkezdik. Átlátható és teljes körű adatok megadását követelte meg a városi önkormányzat és az olasz igazságügyi minisztérium által viselt költségek és a fizetési módok vonatkozásában, tekintettel arra, hogy a rendelkezésére álló állami források 43,5 millió eurós – már a projektekre elkülönített – összeget tettek ki, amely kiegészült a Comune de Bari által az érintett bírósági intézmények ingatlanainak éves bérleti díjaként viselt 3 millió eurós összeggel. Az említett hirdetményt a tervezett bírósági negyed megvalósítására vonatkozó „szerkezeti, működési és szervezeti követelmények hivatalos és kimerítő keretének” (a továbbiakban: követelményrendszer) a biztosítása céljából a Corte d’appello di Bari (barii fellebbviteli bíróság) által készített dokumentum kísérte.
- 10 Négy ajánlatot nyújtottak be. A Comune di Bari a 2003. december 18-i 1045/2003. sz. határozatával a Pizzarotti ajánlatát választotta ki. Ezen ajánlat azt tartalmazta, hogy bizonyos építmények 43 millió euróért eladásra kerülnek a Comune di Barinak, az építmények fennmaradó részét pedig bérlet keretében, évi 3 millió euró bérleti díj ellenében bocsátják a rendelkezésére.
- 11 A ministero della Giustizia (igazságügyi minisztérium) 2004. február 4-i feljegyzésben tájékoztatta a Comune di Barit, hogy az érintett projektekre rendelkezésre álló állami források 18,5 millió euróra csökkentek, és felkérte annak ellenőrzésére, hogy a beérkezett ajánlatokra figyelemmel lehetséges-e ezen projekt megvalósítása az említett új gazdasági keret korlátai között. 2004. február 11-i feljegyzésével a Comune di Bari érdeklődött a Pizzarottinál, hogy továbbra is részt tud-e venni a megindult eljárásban. A Pizzarotti igenlő választ adott e kérdésre, és a rendelkezésre álló állami források csökkenésére tekintettel átdolgozta ajánlatát.
- 12 A kilátásba helyezett állami finanszírozás 2004 szeptemberében teljes mértékben megszűnt.
- 13 Ennek megszűnését követően a Pizzarotti egy második javaslatot nyújtott be a Comune di Barinak, amelyben vázolta annak lehetőségét, hogy az eredeti javaslatában megjelölt építmények bérlet céljára is kivitelezhetők.
- 14 Az önkormányzati hatóságok tétlenségére tekintettel a Pizzarotti keresetet indított a Tribunale amministrativo regionale per la Puglia (pugliai regionális közigazgatási bíróság) előtt a Comune di Bari intézkedésre kötelezése érdekében.
- 15 Miután az említett bíróság elutasította e keresetet, a Consiglio di Stato (Államtanács) a 4267/2007. sz. ítéletben helyt adott a Pizzarotti első fokon hozott ítélettel szembeni fellebbezésének. A Consiglio di Stato úgy vélte, hogy az igazságügyi minisztériumnak a gazdasági keret megváltozását követő, 2004. február 4-i feljegyzésére tekintettel az eljárás a piackutatás kimenetelének a jóváhagyásával nem fejeződött be, ezért úgy határozott, hogy a Comune di Bari „az ésszerűség, a jóhiszeműség és a közigazgatásba vetett bizalom elveinek betartása mellett, határozatainak következetességére ügyelve, köteles az eljárást az ésszerűségnek megfelelő módon lezárni, és megvizsgálni a beruházás megvalósíthatóságát a megváltozott gazdasági keret és a beérkezett ajánlatok adta lehetőségek között”.
- 16 A Comune di Bari által ezen ítélettel szemben benyújtott fellebbezést a Corte suprema di cassazione (Semmitőszék) a 2008. december 23-i végzésével elutasította.

- 17 A Consiglio di Stato, amelyhez időközben a 4267/2007. sz. ítéletének a végrehajtása érdekében fordultak, a 3817/2008. sz. ítélettel megállapította a Comune di Bari tétlenségét, és azt arra kötelezte, hogy 30 napon belül maradéktalanul hajtsa végre a 4267/2007. sz. ítélet rendelkező részét. Arra az esetre, ha a Comune di Bari továbbra is tétlen maradna, a Consiglio di Stato „commissario ad actának” (kirendelt hatósági személy) jelölte a barii közigazgatási hivatal vezetőjét, hogy az, adott esetben egy meghatalmazott közreműködésével, hozzon meg minden, az említett ítélet végrehajtásához szükséges intézkedést.
- 18 2008. november 21-én a barii közigazgatási hivatal vezetője által meghatalmazott „commissario ad acta” elismerte a Pizzarotti ajánlatainak érvényességét, következképpen megállapította, hogy a piackutatásra vonatkozó érintett hirdetményel indított eljárás eredményesen zárult le.
- 19 A Giunta comunale di Bari arra hivatkozva zárta le ezen eljárást, hogy a Pizzarotti második ajánlata nem felelt meg az említett hirdetményben szereplő feltételeknek.
- 20 A Pizzarotti és a Comune di Bari egyaránt keresetet nyújtott be a Consiglio di Statohoz. A Pizzarotti azzal érvelt, hogy a Comune di Bari tervezett, új bírósági negyed megvalósítására irányuló szerződéses kötelezettségvállalása hiányában ez utóbbi nem teljesítette megfelelően a Consiglio di Stato 3817/2008. sz. ítéletében foglaltakat. A Comune di Bari azt kifogásolta, hogy nem állapították meg a projekt megvalósítása körülményeinek az eljárás lefolytatását érintő romlását.
- 21 A 2010. április 15-i 2153/2010. sz. végrehajtási határozatával a Consiglio di Stato helyt adott a Pizzarotti keresetének és elutasította a Comune di Bari keresetét. A „commissario ad acta” intézkedését illetően úgy vélte, hogy az nem volt teljes, tekintettel a 4267/2007. sz. ítéletének értelmében vett, „az ésszerűségnek megfelelő módon történő lezárás” hiányában. A Consiglio di Stato megállapította, hogy a Pizzarotti második ajánlatának a tényleges megvalósításához szükséges intézkedéseket kell elfogadni, és az eljárás befejezésére 180 napos határidőt írt elő.
- 22 2010. május 27-i intézkedésével a „commissario ad acta” megállapította, hogy „a 2003. augusztusi piackutatási hirdetmény nem [volt] eredményes”. E megállapításnak az alátámasztásra a Pizzarottinak a 2004. év során átdolgozott első ajánlatával kapcsolatban azzal érvelt, hogy az állami finanszírozás egy részének a megszűnése miatt a Comune di Bari által kitűzött cél megvalósíthatatlanná vált. A Pizzarotti második, magánforrásból megvalósítandó épületek bérbeadására vonatkozó ajánlatával kapcsolatban a „commissario ad acta” hangsúlyozta, hogy az e célra teljes mértékben alkalmatlan.
- 23 A Consiglio di Stato a 2010. december 3-i 8420/2010. sz. végrehajtási határozatával helyt adott a Pizzarotti által ezzel az intézkedéssel szemben hozzá benyújtott keresetnek. Hangsúlyozva a 2008. november 21-i és a 2010. május 27-i intézkedésben szereplő, az említett hirdetményre vonatkozó következtetések ellentétes voltát, a Consiglio di Stato azon a véleményen volt, hogy az egyetlen érvényes megállapítás az, amelyet ezek közül az első intézkedés tartalmaz. Ismét megerősítette, hogy a „commissario ad actának” kezdeményeznie kell a Pizzarotti második ajánlatának az elfogadásához szükséges eljárásokat, és megsemmisítette ezen utolsó intézkedést azzal az indokolással, hogy az sérti a jogerő elvét.
- 24 Ezt követően a barii közigazgatási hivatal vezetője által kinevezett új „commissario ad acta” meghozta a tervezett bírósági negyed megépítésével érintett területekre tekintettel a Comune di Bari általános szabályozási tervéhez kapcsolódó „városrendezési változat” 2012. április 23-i elfogadásához szükséges valamennyi intézkedést.
- 25 A Pizzarotti ezt a határozatot a Consiglio di Stato előtt azzal az indokkal támadta meg, hogy az figyelmen kívül hagyta a jogerő elvét.

- 26 Ebben a vonatkozásban a kérdést előterjesztő bíróság először is azt kívánja megtudni, hogy a jövőben megvalósuló ingatlanra vonatkozó, annak bérbeadására irányuló egyoldalú kötelezettségvállalás formájában kötendő bérleti szerződés – a bérleti szerződés egyes jellemzőinek fennállása ellenére is – a 2004/18 irányelv 16. cikke (1) bekezdésének a) pontjában megállapított különleges kizárási feltétel hatálya alá nem tartozó, építési beruházásra irányuló közbeszerzési szerződésnek minősül-e.
- 27 Másodszor, amennyiben az említett szerződés építési beruházásra irányuló közbeszerzési szerződésnek minősül, e bíróság azt kívánja megtudni, hogy megfoszthatja-e jogerejétől a jelen ügyben hozott 4267/2007. sz. ítéletét annyiban, amennyiben az – későbbi végrehajtási határozatok, valamint a „commissario ad acta” intézkedései nyomán – a közbeszerzési szerződésekre vonatkozó uniós jogi szabályozással ellentétes helyzethez vezetett. A kérdést előterjesztő bíróság e tekintetben hangsúlyozza, hogy ítélkezési gyakorlata szerint bizonyos feltételek mellett határozatai valamelyikének eredeti rendelkező részét kiegészítheti egy végrehajtásra irányuló határozattal, amely lehetőség az e bíróság által ilyenként megnevezett „fokozatosan beálló jogerőt” eredményez.
- 28 Ilyen körülmények között a Consiglio di Stato úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:
- „1) Még a bérleti szerződés egyes jellemzői megléte mellett is, építési beruházásra irányuló közbeszerzési szerződésnek minősül-e a megkötés előtt álló, jövőbeni dologra vonatkozó bérleti szerződés, ideértve a legutóbb javasolt, a bérbeadásra vonatkozó egyoldalú kötelezettségvállalást is, és így az nem tartozhat azon szerződések közé, amelyekre a [2004/18 irányelv] 16. cikke alapján nem alkalmazandó a közbeszerzési szerződésekre vonatkozó szabályozás?
- 2) Az első kérdésre adandó igenlő válasz esetén, a nemzeti bíróság, és különösen a kérdést előterjesztő bíróság megfoszthatja-e esetleges jogerejétől a szóban forgó olyan ügyben hozott ítéletet, mint amelyet a jelen végzés leír, annyiban, amennyiben az lehetővé tette az építési beruházásra irányuló közbeszerzési szerződésekre vonatkozó uniós joggal ellentétes jogi helyzet kialakulását? Ily módon végrehajtható-e az [uniós] joggal ellentétes jogerős ítélet?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések elfogadhatóságáról

- 29 A Pizzarotti két okot említ, amelyek miatt komoly kétség merül fel az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések elfogadhatóságával kapcsolatban.
- 30 Először is azzal érvel, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tévesen határozza meg az alapügyben alkalmazandó uniós szabályozást. Ugyanis e kérelem a 2004/18 irányelv értelmezésére irányul, miközben ez utóbbit azon időpontot követően fogadták el, hogy a Comune di Bari úgy határozott volna, hogy – 2003. augusztus 14-én – közzéteszi az érintett piackutatási hirdetményt, és ezért ezen irányelv nem alkalmazandó az alapügyben.
- 31 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az alkalmazandó irányelv főszabály szerint az, amelyik abban az időpontban van hatályban, amikor az ajánlatkérő szerv kiválasztja az általa követendő eljárást, és véglegesen eldönti, hogy fennáll-e egy előzetes versenyeztetési kötelezettség a közbeszerzési szerződés odaítélésénél (Bizottság kontra Hollandia ítélet, C-576/10, EU:C:2013:510, 52. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Ezzel szemben nem alkalmazandók azon irányelv rendelkezései, amely átültetésének a határideje ezen időpontot követően járt le (lásd ebben az értelemben: Bizottság kontra Franciaország ítélet, C-337/98, EU:C:2000:543, 41. és 42. pont).
- 32 A jelen ügyben 2003. augusztus 14-én, vagyis a barii bírósági negyed megvalósítására irányuló „piackutatási hirdetménynek” a Comune di Bari által történő közzététele időpontjában a 92/50 és 93/37 irányelv volt alkalmazandó. Ugyanezen irányelvek voltak alkalmazandók akkor, amikor az állami finanszírozás teljes megszűnéséhez kapcsolódó gazdasági keret megváltozását követően a Comune di

Bari 2004 szeptemberében – a Bíróságnak benyújtott információk alapján – úgy vélte, hogy inkább új kiválasztási eljárást kell megindítania ahelyett, hogy a „jövőbeni dologra vonatkozó bérleti” szerződés megkötését új előzetes versenyeztetés lebonyolítása nélkül közvetlenül tárgyalná meg a Pizzarottival.

- 33 Ellenben a 2004/18 irányelv nem volt alkalmazandó e különböző időpontokban, ugyanis átültetésének határideje a 80. cikkének (1) bekezdése alapján csak 2006. január 31-én járt le.
- 34 Mindezek mellett az „építési beruházásra irányuló közbeszerzési szerződéseknek” az első kérdésben szereplő fogalmát hasonlóképpen határozza azonban meg a 93/37 irányelv 1. cikkének a) pontja és a 2004/18 irányelv 1. cikke (2) bekezdésének a) és b) pontja. Egyebekben a 92/50 irányelv 1. cikke a) pontjának iii. alpontja és a 2004/18 irányelv 16. cikkének a) pontja azonos kifejezéseket használ a szintén az ezen első kérdésben említett kizárás hatályának a meghatározására.
- 35 Ilyen körülmények között a jelen ügyben alkalmazandó uniós jogi rendelkezéseknek a kérdést előterjesztő bíróság általi téves meghatározása nem befolyásolhatja az előterjesztett kérdések elfogadhatóságát (lásd ebben az értelemben: Zurita García és Choque Cabrera ítélet, C-261/08 és C-348/08, EU:C:2009:648, 39. pont).
- 36 Másodszor a Pizzarotti azzal érvel, hogy az alapügyre olyan, többek között a Consiglio di Stato által hozott bírósági határozatok fennállása jellemző, amelyek jogerővel rendelkeznek, ami nyilvánvalóan elfogadhatatlanná teszi az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet, és különösen az első kérdést. A Bíróság által e kérdésre adandó válasz ugyanis nem befolyásolhatja az alapügy kimenetelét egyrészt az uniós jogban a jogerő elvének – adott esetben e jog megsértése elkerülésének a hátrányára – tulajdonított jelentőség miatt, másrészt pedig valamely közigazgatási hatóság azon kötelezettségének a hiánya miatt, hogy vonja vissza azt a jogerős határozatot, amely az uniós joggal összeegyeztethetetlennek bizonyul.
- 37 Azonban az ilyen érvelés az alapügy érdemét érinti, konkrétan pedig a kérdést előterjesztő bíróság által előterjesztett második kérdésnek a tárgyát.
- 38 A fenti megállapítások fényében az előterjesztett kérdések elfogadhatók.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első kérdésről

- 39 Első kérdésével, amelyet az alapügyre *ratione temporis* alkalmazandó uniós jog rendelkezései alapján át kell fogalmazni, a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kívánja megtudni, hogy a 93/37 irányelv 1. cikkének a) pontját úgy kell-e értelmezni, hogy a még meg nem épített ingatlanok bérbeadására vonatkozó egyoldalú kötelezettségvállalást tartalmazó szerződés a bérleti szerződésre jellemző elemeknek a fennállása ellenére építési beruházásra irányuló közbeszerzési szerződésnek minősül-e, és ezáltal a 92/50 irányelv 1. cikke a) pontjának iii. alpontjában említett kizárás hatálya alá tartozik-e.
- 40 E tekintetben mindenekelőtt emlékeztetni kell egyrészt arra, hogy az uniós jog hatálya alá tartozik annak a kérdésnek az eldöntése, hogy valamely ügylet az uniós szabályozás értelmében vett, építési beruházásra irányuló közbeszerzési szerződésnek minősül-e, vagy sem. Valamely „bérleti szerződésre” irányuló szerződés Pizzarotti és az olasz kormány által hangsúlyozott minősítése nem meghatározó e szempontból (lásd ebben az értelemben: Bizottság kontra Németország ítélet, C-536/07, EU:C:2009:664, 54. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

- 41 Másrészt amennyiben valamely szerződés mind építési beruházásra irányuló közbeszerzési szerződési, mind más típusú közbeszerzési szerződési elemeket is tartalmaz, akkor a szerződés fő tárgya határozza meg e szerződés jogi minősítését és az alkalmazandó uniós szabályokat (lásd ebben az értelemben: Auroux és társai ítélet, C-220/05, EU:C:2007:31, 37. pont; Bizottság kontra Olaszország ítélet, C-412/04, EU:C:2008:102, 47. pont, és Bizottság kontra Németország ítélet, EU:C:2009:664, 57. pont).
- 42 Az alapügyben a Bíróság rendelkezésére álló iratokból kitűnik, hogy abban az időpontban, amikor a Comune di Barinak a Pizzarotti felajánlotta a szóban forgó szerződés megkötését, az e szerződéssel érintett építmény kivitelezése még nem kezdődött el. Ilyen körülmények között meg kell állapítani, hogy az említett szerződés fő tárgya e kivitelezésben állt, amely szükségszerű feltétele ezen építmény későbbi bérbeadásának (lásd ebben az értelemben: Bizottság kontra Németország ítélet, EU:C:2009:664, 56. pont).
- 43 Amint a német kormány hangsúlyozta, a tervezett építmény kivitelezésének továbbá meg kell felelnie az ajánlatkérő szerv által meghatározott igényeknek ahhoz, hogy meg lehessen állapítani a 93/37 irányelv értelmében vett, „építési beruházásra irányuló közbeszerzési szerződés” fennállását (Bizottság kontra Németország ítélet, EU:C:2009:664, 55. pont).
- 44 Ez tehát akkor érvényesül, ha az ajánlatkérő szerv intézkedéseket hozott az építmény jellemzőinek meghatározása, vagy legalább annak céljából, hogy meghatározó befolyást gyakoroljon az építmény koncepciójára (lásd ebben az értelemben: Helmut Müller-ítélet, C-451/08, EU:C:2010:168, 67. pont).
- 45 Az alapügyben a bérbeadásra vonatkozó egyoldalú kötelezettségvállalás terve, amelyet a kérdést előterjesztő bíróság a Pizzarotti által a Comune di Barinak javasolt szerződés végső formájaként említ, a (10) preambulumban azon követelményrendszerre utal, amelyet a Corte d'appello di Bari az érintett piackutatási hirdetés közzététele céljából állapított meg. E kötelezettségvállalási terv 7. pontja fenntartja a hatóság annak az építmény átvétele előtti ellenőrzésére vonatkozó jogát, hogy az építmény megfelel-e ugyanezen követelményrendszernek.
- 46 Ez utóbbi pontosítja a tervezett építmény különböző műszaki és technológiai jellemzőit, valamint a Bariban folytatott kerületi bírósági tevékenységekre vonatkozó statisztikai adatok (a polgári és büntetőügyek száma, a heti tárgyalások bíróságokénti száma, a bírók vagy ügyészek száma, az ügyintéző személyzet, a bűnügyi rendőrség vagy a biztonsági személyzet tagjainak száma, a barii ügyvédi kamara tagjaként bejegyzett ügyvédek száma stb.) összessége alapján az e bírósági kerületbe tartozó egyes bíróságok egyedi igényeit (a szükséges irodák, tárgyaló-, konferencia- és üléstermek, valamint az archiválásra használt termek száma, ezek területe, belső kommunikációs módok), valamint hasonlóképpen bizonyos közös igényeket, mint a parkolók befogadóképessége.
- 47 A Pizzarotti és az olasz kormány állításával ellentétben az ilyen követelményrendszer a Comune di Bariit olyan helyzetbe hozza, hogy meghatározó módon befolyásolja a kivitelezendő építmény koncepcióját.
- 48 Ebből következik, hogy az alapügyben tervezett szerződés fő tárgya az ajánlatkérő szerv által meghatározott igényeknek megfelelő építmény kivitelezése.
- 49 Valóban, amint a kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, „a bérbeadásra vonatkozó egyoldalú kötelezettségvállalás” terve tartalmaz bizonyos, bérleti szerződésre jellemző elemeket is. A Bíróság előtt arra a tényre helyeződött a hangsúly, hogy az önkormányzatot terhelő pénzügyi ellentételezés e terv 5. cikke alapján megfelel a szerződés 18 éves időtartama alatt fizetendő „évi [3,5 millió eurós] bérletnek”. A Pizzarotti és az olasz kormány által benyújtott információk alapján ezen összesen 63 millió eurós ellentételezés jóval alacsonyabb az építmény becsült, megközelítően 330 millió eurós költségénél.

- 50 Ugyanakkor e tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az érintett szerződés minősítése szempontjából a meghatározó körülmény annak fő tárgya, és nem a vállalkozó díjazásának összege vagy a fizetési módozatok (Bizottság kontra Németország ítélet, EU:C:2009:664, 61. pont).
- 51 Egyébként pedig, amint a tárgyaláson lefolytatott vitából is kiderült, sem a „bérbeadásra vonatkozó egyoldalú kötelezettségvállalás” tervének 4. cikke, amely szerint a szerződés a 18 éves időszak leteltével automatikusan lejár, sem pedig az olasz kormány által hivatkozott, általános állami elszámolásra vonatkozó olasz jogszabályi rendelkezés, amely előírja, hogy a hatóságok által kötött szerződések meghatározott lejáratú idővel és időtartammal rendelkezzenek, és megtiltja, hogy e szerződések folyamatos terhet jelentsenek az államnak, nem akadályozza meg azt, hogy a tervezett első szerződés lejártával később egy vagy több olyan szerződést kössenek, amelyek biztosítanak a Piazzottinak az érintett építmény kivitelezése céljából elvégzett munkálatok egészének vagy jelentős részének a kifizetését.
- 52 A fenti megállapítások fényében az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/37 irányelv 1. cikkének a) pontját úgy kell értelmezni, hogy az olyan szerződés, amelynek a fő tárgya az ajánlatkérő szerv által meghatározott igényeknek megfelelő építmény kivitelezése, építési beruházásra irányuló közbeszerzési szerződésnek minősül, és ezért nem tartozik a 92/50 irányelv 1. cikke a) pontjának iii. alpontjában említett kizárás hatálya alá, jóllehet az érintett építmény bérbeadására irányuló egyoldalú kötelezettségvállalást tartalmaz.

A második kérdésről

- 53 Második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kívánja megtudni, hogy megfoszthatja-e esetleges jogerejétől az általa hozott olyan határozatot, amely az építési beruházásra irányuló közbeszerzési szerződésekre vonatkozó uniós joggal összeegyeztethetetlen helyzet kialakulásához vezetett.
- 54 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a tárgykörre vonatkozó uniós szabályozás hiányában a jogerő elve megvalósításának módjai a tagállamok eljárási autonómiájának elve alapján azok belső jogrendjébe tartoznak, tiszteletben tartva azonban az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvét (lásd ebben az értelemben: Fallimento Olimpiclub ítélet, C-2/08, EU:C:2009:506, 24. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 55 Előzetes döntéshozatal iránti kérelmében a kérdést előterjesztő bíróság jelzi, hogy saját ítélkezési joga szerint bizonyos feltételek mellett ítéletei valamelyikének eredeti rendelkező részét kiegészítheti végrehajtásra irányuló határozatokkal, amely lehetőség az e bíróság által ilyenként megnevezett „fokozatosan beálló jogerőt” eredményez.
- 56 Amennyiben a jelen ítélet 15. pontjában említett 4267/2007. sz. ítéletében szereplő azon döntés, amely az előzetes döntéshozatalra utaló határozat alapján a jelen ügyben meghatározza a jogerőt, megfelel ezen eljárási mód alkalmazási feltételeinek – amit a kérdést előterjesztő bíróságnak kell vizsgálnia –, akkor ez utóbbinak a feladata az egyenértékűség elvére tekintettel az említett eljárási módot azon „többféle és eltérő végrehajtási móddal” szemben előnyben részesítve alkalmazni, amelyeknek az említett bíróság állítása szerint e döntés a tárgya lehet, ami a tényleges érvényesülés elvének megfelelően biztosítja az építési beruházásokra irányuló közbeszerzési szerződésekre vonatkozó uniós szabályozás tiszteletben tartását.
- 57 Amint a Comune di Bari megjegyezte, e megoldás állhat az említett döntést kiegészítve annak elrendeléséből, hogy a piackutatási eljárást bármiféle ajánlat elfogadása nélkül zárják le, ami lehetővé tenné egy új eljárásnak az építési beruházásokra irányuló közbeszerzési szerződésekre vonatkozó uniós szabályozás tiszteletben tartásával történő megindítását.

- 58 Ha ezzel szemben a kérdést előterjesztő bíróság annak megállapítására hajlana, hogy e szabályozás helyes alkalmazása az alkalmazandó belső eljárási szabályokra tekintettel összeegyeztethetetlen a 4267/2007. sz. ítéletében vagy ezen ítélet 2010. április 15-én és december 3-án elfogadott végrehajtási határozataiban kimondott jogerővel, emlékeztetni kell a jogerő elvének a mind az uniós jogrendben, mind a nemzeti jogrendekben tulajdonított jelentőségre. Ugyanis mind a jog, mind a jogviszonyok stabilitásához, illetve az igazságszolgáltatás megfelelő működésének biztosításához fontos, hogy ne lehessen többé vita tárgyává tenni azokat a bírósági határozatokat, amelyek a rendelkezésre álló jogorvoslatok kimerülését, illetve az azok előterjesztésére nyitva álló határidők elteltét követően jogerőre emelkedtek (Kapferer-ítélet, C-234/04, EU:C:2006:178, 20. pont; Bizottság kontra Luxemburg ítélet, C-526/08, EU:C:2010:379, 26. pont, és ThyssenKrupp Nirosta kontra Bizottság ítélet, C-352/09 P, EU:C:2011:191, 123. pont).
- 59 Következésképpen az uniós jog nem írja elő a nemzeti bíróságnak, hogy eltérjen a bírósági határozatokat jogerőre emelő belső eljárási szabályok alkalmazásától, még akkor sem, ha ez lehetővé tenné az uniós joggal összeegyeztethetetlen nemzeti helyzet orvoslását (lásd ebben az értelemben: Eco Swiss ítélet, C-126/97, EU:C:1999:269, 46. és 47. pont; Kapferer-ítélet, EU:C:2006:178, 20. és 21. pont; Fallimento Olimpclub ítélet, EU:C:2009:506, 22. és 23. pont; Asturcom Telecomunicaciones ítélet, C-40/08, EU:C:2009:615, 35–37. pont, valamint Bizottság kontra Szlovákia ítélet, C-507/08, EU:C:2010:802, 59. és 60. pont).
- 60 Az uniós jog tehát nem követeli meg, hogy valamely bírósági szerv főszabály szerint visszavonjon egy jogerős határozatot az uniós jog releváns rendelkezése Bíróság által e határozatot követően elfogadott értelmezésének a figyelembevételére céljából.
- 61 A kérdést előterjesztő bíróság által hivatkozott Lucchini-ítélet (C-119/05, EU:C:2007:434) nem kérdőjelezheti meg ezen elemzést. A Bíróság ugyanis egy olyan teljesen egyedi helyzetben, amelyben a tagállamok és az Európai Unió állami támogatások területén fennálló hatásköreinek a megosztását szabályozó elvekről volt szó, lényegében kimondta, hogy az uniós joggal ellentétes a *res iudicata* elvét megállapító olyan nemzeti jogi rendelkezés alkalmazása, mint az olasz polgári törvénykönyv 2909. cikke annyiban, amennyiben annak alkalmazása akadályozza az uniós jog megsértésével nyújtott állami támogatás visszatéríttetését, amelynek a közös piaccal való összeegyeztethetlenségét az Európai Bizottság jogerőssé vált határozata állapította meg (lásd ebben az értelemben: Fallimento Olimpclub ítélet, EU:C:2009:506, 25. pont). A jelen ügyben azonban nem merül fel a hatáskörök megosztásának ilyen kérdése.
- 62 Következésképpen, ha az alkalmazandó belső eljárási szabályok lehetővé teszik a nemzeti bíróság számára, hogy bizonyos feltételek mellett visszavonjon egy jogerős határozatot annak érdekében, hogy a helyzetet a nemzeti joggal összeegyeztethetővé tegye, e feltételek teljesülése esetén az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvének megfelelően e lehetőségnek kell érvényesülnie, hogy az alapügyben szóban forgó helyzetnek az építési beruházásokra irányuló közbeszerzési szerződésekre vonatkozó uniós szabályozással való összeegyeztethetőségét helyreállítsák.
- 63 E tekintetben hangsúlyozni kell, hogy az említett szabályozás alapvető uniós jogi szabályokat tartalmaz annyiban, amennyiben a torzulásmentes verseny valamennyi tagállamban történő megnyitása érdekében az ajánlattevőkkel szembeni egyenlő bánásmód és az átláthatóság elve alkalmazásának a biztosítására irányul (lásd ebben az értelemben: Bizottság kontra Portugália ítélet, C-70/06, EU:C:2008:3, 40. pont; Michaniki-ítélet, C-213/07, EU:C:2008:731, 55. pont; Bizottság kontra Ciprus ítélet, C-251/09, EU:C:2011:84, 37–39. pont, valamint Manova-ítélet, C-336/12, EU:C:2013:647, 28. pont).
- 64 A fenti megállapítások fényében a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy amennyiben az alkalmazandó belső eljárási szabályok engedélyezik, az olyan nemzeti bíróságnak, mint a kérdést előterjesztő bíróság, amely anélkül hozott végső fokon határozatot, hogy először az EUMSZ 267. cikk alapján előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjesztett volna a Bíróság elé, vagy ki kell egészítenie

azon jogerős határozatát, amely az építési beruházásokra irányuló közbeszerzési szerződésekre vonatkozó uniós szabályozással összeegyeztethetetlen helyzethez vezetett, vagy e szabályozás Bíróság által később elfogadott értelmezésének a figyelembevétele céljából vissza kell vonnia e határozatot.

A költségekről

⁶⁵ Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (második tanács) a következőképpen határozott:

- 1) **Az építési beruházásra irányuló közbeszerzési szerződések odaítélési eljárásainak összehangolásáról szóló, 1993. június 14-i 93/37/EGK tanácsi irányelv 1. cikkének a) pontját úgy kell értelmezni, hogy az olyan szerződés, amelynek a fő tárgya az ajánlatkérő szerv által meghatározott igényeknek megfelelő építmény kivitelezése, építési beruházásra irányuló közbeszerzési szerződésnek minősül, és ezért nem tartozik a szolgáltatásnyújtásra irányuló közbeszerzési szerződések odaítélési eljárásainak összehangolásáról szóló, 1992. június 18-i 92/50/EGK tanácsi irányelv 1. cikke a) pontjának iii. alpontjában említett kizárás hatálya alá, jöllehet az érintett építmény bérbeadására irányuló egyoldalú kötelezettségvállalást tartalmaz.**
- 2) **Amennyiben az alkalmazandó belső eljárási szabályok engedélyezik, az olyan nemzeti bíróságnak, mint a kérdést előterjesztő bíróság, amely anélkül hozott végső fokon határozatot, hogy először az EUMSZ 267. cikk alapján előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjesztett volna az Európai Unió Bírósága elé, vagy ki kell egészítenie azon jogerős határozatát, amely az építési beruházásokra irányuló közbeszerzési szerződésekre vonatkozó uniós szabályozással összeegyeztethetetlen helyzethez vezetett, vagy e szabályozás említett Bíróság által később elfogadott értelmezésének a figyelembevétele céljából vissza kell vonnia e határozatot.**

Aláírások